

Szeretném, ha informálnál, hogy mi van az amerikai befagyott magyar pénzzel. Jó lenne kifagyasztani, és nagyon fontosnak tartanám, ha a magyar kormány a pénz egy részét egy új, nagy amerikai magyar nyelvű napilap kiadására fordítaná, hogy propagandát csinálhassunk az új magyar rendszernek és ellensúlyozhassuk a reakció befolyását az amerikai magyar tömegekre. Elég volt az Amerikai Magyar Népszava és a papok lapjainak elburjánzásából. Most, hogy Eckhardt odahaza is, sőt Kornis Gyula is elintézték, erősen hozzá kellene látni az Eckhardt-féle amerikai befolyás megtöréséhez. Ezt még hazautazásod előtt megszervezhetnéd s egybeköthetnéd – most már a progresszív egység alapján – egy segélyakció megindításával. Ha minden amerikai magyart 5 dollár erejéig megadóztatnátok, nagy segítséget lehetne nyújtani a nyomorúságos helyzetben levő országoknak. Ezt a segítséget orvosszerek, mezőgazdasági gépek, élelem stb. formájában lehetne eljuttatni. Ehhez minden politikai intrikát félre kell lökni, és valóban komoly patrióta propagandával lehetne a munkát egybekötni, oly módon, hogy a reakció által megfertőzött tömegeket lassan át lehessen édesgetni a haladás táborába. Most már Magyarországot mint *egységet* lehetne beállítani, ami annál is inkább fontos, mert az amerikai magyarság mindig az óhazát, Magyarországot látta, tekintet nélkül arra, hogy milyen kormányrendszer volt ott. Ezért is volt könnyű dolguk a horthystáknak.

Várom mielőbbi válaszodat. Meleg barátsággal üdvözöl barátod

PIL 704. f. 342. ó. e. (fogalmazvány)

¹ Csécsy Imre a Társadalomtudományi Társaság vezetője.

² Major Róbert közgazdász, a *Századunk* és más baloldali periodikák munkatársa, 1945-től a *Kis Újság* szerkesztője. 1947-ben Nyugatra távozott, a müncheni *Látóhatár*-ban publikált.

³ Supka Géza a Nemzeti Múzeum igazgatója.

⁴ Kiutazási engedély, kiutazóvízum (angol).

82. GARBAI SÁNDOR KÁROLYI MIHÁLYHOZ

(Párizs, 1945. június 1.)

Surányi Géza barátom útján megküldött levelem kiegészítése kíván lenni ez a néhány sor. Fontosnak tartom ezeknek veled való közlését, mert úgy látom, hogy Te most kísérletet teszel arra, hogy mi módon és kikkel tudnád jobban kiépíteni és megtartani hazánkat a demokrácia útján, mint ahogy ez 1919-ben történt. Ezt a törekvéseidet megértem és helyeslem.

Arra kérlek, lehetőség szerint olyan vezető garnitúrát csoportosíts magad köré, akik valami hasznosat, újat tudnak hazavinni a felépítő munkához, amelyre esetleg vállalkoznod kell. Különösen az emigráns emberektől kell ilyesmit megkövetelned, akiknek módjukban volt a demokratikus országok területén tanulni, dolgokat és intézményeket megfigyelni, amelyeket odahaza, a demokratikus magyar népgazdasági és kulturális rendszerünk megalapozásánál mértékadók lehetnek.

Ez a körülmény indított arra, hogy én, aki két évtizedet töltöttem el azzal, hogy a külföldi építkezéseket, de különösen a lakástermelést államjöveldelmi és népgazdasági szempontból vizsgáljam, ezt a kérdést nemcsak tanulmányoztam, de megfigyeléseimből, szakszerű tapasztalataimból egy alkalmazható rendszert is készítettem, mely a maga nemében új, a kapitalisztikus vállalkozási rendszert feleslegessé teszi, az építőipart demokratikus alapokra fekteti, az építési teendőket koncentrálni, indusztrializálni, a termelést elgyáriásítani, az egyes épületalkatrészekkel szeriális termelésre alkalmassá teszi.

A rendszeremnek előnye, hogy a városi bérházak megépítése állami monopólium. Családi házakat bárki szabadon építhet, a bérházak tiszta jövedelme nem a magántó-

két, hanem az államháztartási jövedelmet gyarapítaná, s olyan új jövedelmi forrást nyitna meg az állam javára, amit eddig a magántőke kötött le a maga javára.

Egyebekben nyilvánvaló, hogy a demokratikus és szociálisan progresszív magyar városi lakosság nem tűrné tovább a háziurak önkényét és megszokott lakbéruszoráját, és demokratikus lakástörvényt és lakóvédelmet követelne a kormánytól.

De nyilvánvaló az is, hogy a földreform végrehajtása, az üzemi alkotmány megteremtése után nem volna fenntartható a városi bérházvagyon mai formája, ahol a feudálisztikus vagyonhalmozás szintén jelen van, s ennek a megszüntetése szintén szociális feladat. A városi bérháztulajdonosok osztályát, mely a testi és szellemi uzsoraszerű kihasználásával tartja fenn magát, [sic!] szintén meg kell szüntetni, miként a nagybirtokosok osztálya is megszűnt.

A demokratikus állam kötelessége polgárait ellátni egészséges és kényelmes lakással, s ezt csak abban az egyetlen esetben tudja sikerrel keresztülvinni, ha városi, illetve állami bérház-monopóliumot teremt, és a technikai felkészültségben rejlő nagy materiális lehetőségeket az állam, illetve népközösség javára érvényesíti, s ezt a legkockázatmentesebb jövedelmi forrást az állam számára biztosítja.

Ez a terv most a lerombolt magyar városok helyreállítása kapcsán aktuális, és zavar nélkül megvalósítható. Meg vagyok győződve, hogy az építőmunkások, építőmesterek, valamint a tervező építésszek is támogatnák a tervet, majd egzisztenciájukat szakmai tudásuknak megfelelően a mainál szilárdabb alapra fekteti.

Hasonló terveket kellene kapnod a népoktatás, a közigazgatás, jog és igazságszolgáltatás, pénzügyi gazdálkodás területeiről és más vonatkozásokban is.

Ennyit szükségesnek tartottam veled már most közölni, hogy gondolkozhass felette.

Abban a meggyőződésben vagyok, hogy dolgaid jól mennek, és rövidesen választ is megkapom.

Őszinte barátsággal köszönt régi híved

PIL 704. f. 81. ó. e. (eredeti)

83. MURÁNYI-KOVÁCS ENDRE KÁROLYI MIHÁLYHOZ

(Párizs, 1945. június 7.)

Mélyen Tisztelt Elnök Úr!

Szeretett Honfitársunk!

Május hó 21-i nb. levelének¹ ismertetését nagy érdeklődéssel kísérte a Magyar Függetlenségi Mozgalom Központi Bizottsága. Azt, hogy az Angliai Magyar Tanács, miután politikai feladatát beteljesítettnek látta, kimondta feloszlását, már tudtuk. Ez alkalommal azonban köszönetet kell mondanunk a feloszlott Tanácsnak és elsősorban Önnek mindazért a szolgálatért, amit az utóbbi években a magyar népért és az új, demokratikus Magyarorszáért tettek.

A MFM Központi Bizottsága nb. sorai kapcsán újra le kívánja szögezni, hogy nem folytatott soha és nem fog folytatni sohasem „ügynevezett immigráns vagy a régi emigráns alapokon nyugodó politikát”. A MFM mióta a Magyar Nemzeti Függetlenségi Front Magyarországon megalakult, mindig a hazai politikai front külföldi szervezetének tekintette magát, és amint bizonyára jól tudja, a franciaországi és belgiumi MFM kongresszusa kimondta, hogy a MNFF programját elfogadja és teljesen ennek az alapján áll.

Azt hisszük, hogy a külföldi magyarságnak olyan sajátos problémái vannak, amelyeknek megvizsgálása és megoldása közös irányítás mellett nem volna helytelen és nem